

EKK SLØNINA

kratisku tilgongdini í Tunesia í mun til grannalondini, sum eisini upplivdu kollveltingar í arabiska várinum, men har lítið er komið burtur úr, hvat demokratisering viðvíkur.

– Tunesiska kvartetтин legði grundarlagið fyri friðarligum samskifti millum borgararnar, politiskar flokkar og myndugleikarnar. Demokratiska tilgongdin í Tunesia hevur víst, at tað ber til hjá islamskum og verðsligum rørs- um at samstarva, tvørtur um politisk og religiøs mørk. Soleiðis sæð hevur tunesiska kvartetтин trivið í aftur gomlu siðvenjurnar um friðarráðstevnur, sum Alfred Nobel nevnir í sínum testamenti, segði Kaci Kullman Five.

Nobelnevndin gevur við hesum tunesisku kvartetтинi fyri tjóðarsamskifti ein stóran part av æruni fyri, at tað, sum var vunnið í jasminkollveltingini, ikki fór fyri skeyti, men at nývunna fólkaræði varð vart og fekk høvi at blóma.

– Okkara vón er, at friðarheiðurslønin verður ein eggjan til tunesiska fólkið, sum hava megnað, hóast avbjóðingar, at leggja grundarlagið fyri tjóðskaparligum brøðralagi, samstundis sum, at hetta skal vísa vegin hjá øðrum fólki í økinum. Gongdin í Tunesia leggur dent á virði í samskifti og tjóðskaparligt samanhald, segði forkvinnan í nobelnevndini. Friðarheiðursløn Nobels er ein av fimm heiðurslønnum, sum Alfred Nobel stovnssetti í sínum testamenti hin 27. novembur 1895.

FAKTA

Friðarheiðursløn Nobels er ein av fimm heiðurslønnum, sum Alfred Nobel stovnssetti í sínum testamenti hin 27. novembur 1895. Vinnarin verður kunngjørdur fyrst í oktobur, meðan handanin er í Oslo 10. desembur, sum er dagurin tá Alfred Nobel doyði. Friðarheiðurslønin er einasta Nobelheiðurslønin, ið ikki verður latin í Svøríki.

Alfred Nobel setti trý krøv til hvør kundi fáa heiðurslønina, men vinnaranum tørvar einans uppfylla eitt teirra. Fyrsta kravið er at minka um hernaðarstyrkina, meðan annað kravið er at skipa fyri friðarráðstevnum. Triðja kravið er, at vinnarin skal hava skipað fyri sátt og semju millum tjóðir.

Heiðurslønin er eitt heiðursmerki, eitt skreytbræv og ein peningaupphædd, sum í 2014 var á leið 6,5 milliónir krónur.

94 friðarheiðurslønir eru handaðar síðani tann fyrsta í 1901.

16 kvinnur hava fingið friðarheiðursløn Nobels higartil.

61 ár er miðalaldurin hjá teimum, sum fáa friðarheiðursløn Nobels

1 vinnari, Le Duc Tho, hevur noktað at taka ímóti heiðurslønini.

3 vinnarar hava sitið í varðhaldi, tá teir hava fingið heiðurslønina. Týski tíðindamaðurin Carl von Ossietzky, burmesiski politikarin, Aung San Suu Kyi og kinesiski mannarættinastríðsmaðurin Liu Xiaobo.

Vinnarin verður kunngjørdur fyrst í oktobur, meðan handanin er í Oslo 10. desembur, sum er dagurin tá Alfred Nobel doyði. Friðarheiðurslønin er einasta Nobelheiðurslønin, ið ikki verður latin í Svøríki.

Alfred Nobel setti trý krøv til hvør kundi fáa heiðurslønina, men vinnaranum tørvar einans uppfylla eitt teirra. Fyrsta kravið

er at minka um hernaðarstyrkina, annað kravið er at skipa fyri friðarráðstevnum, meðan triðja kravið er, at vinnarin skal hava skipað fyri sátt og semju millum tjóðir.

Heiðurslønin er eitt heiðursmerki, eitt skreytbræv og ein peningaupphædd, sum í 2014 var á leið 6,5 milliónir krónur.

Hesi vóru mett at vera millum favorittarnar

273 fólk vóru skotin upp at fáa friðarheiðursløn Nobels í ár og millum favorittarnar at fáa hana vóru Angela Merkel og Frants, pávi, fyri sítt virksemin í flóttafólkakreppuni og íranski uttanríkisráðharrin og John Kerry, fyri atomavtaluna millum Iran og vesturheimin.

Angela Merkel

Flóttafólkakreppan í Evropa hevur skapt stórar yvirskriftir í ár og tað er væl møguligt, at nobelnevndin eisini hevur latið seg ávirka av søgunum úr Miðjarðarhavinum. Angela Merkel hevur gingið á odda fyri at ríku evropisku londini skulu taka ímóti fleiri flóttafólki. Hon var eisini avgjørd í málinum um russisku innrásina í Ukraina, og tí er hon eitt gott boð at fáa friðarheiðursløn Nobels.

UNHCR og Mussie Zeraí

Um Nobelnevndin velir at varpa ljós á fólkaflóttakreppuna, eru eisini onnur góð boð upp á vinnarar. Hásendiharrin hjá ST í flóttafólkamálum, á enskum stýtt UNHCR, og eritreiski presturin Mussie Zeraí kunnu eisini koma upp á tal. Mussie Zeraí hevur verið virkin í arbeiðinum at føra flóttafólk trygt tvørtur um Miðjarðarhavið, meðan UNHCR ger eitt stórt arbeiðið í nærumhvørvinum.

Frants, pávi

Frants, pávi, hevur seinasta árið varpað ljós á fleiri álvarsom viðurskifti runt um í heiminum. Hann hevur heitt á allar kirkjusóknir í evropa, um at taka ímóti minst einari flóttafólkafamilju. Á ferð síni til USA fyri kortum, hartaði hann tjóðina fyri at halda fast við deyðarevsing. Hann hevur eisini úttalað seg um kríggini í miðeysturi.

Mohammad Javad Zarif og John Kerry

Uttanríkisráðharrarnir hjá ávikavist Iran og USA hava fingið æruna fyri at hava borið á mál umstríddu atomavtaluna, sum Iran hevur gjørt við stórmaktirnar. Kjarnarn í avtaluni er, at Iran skal minka um sítt kjarnorkuprogram, í býti móti at revsiltøk móti landinum verða strikað. Avtalan er tó sera umstrídd, og ivasamt er, um nýggja nobelnevndin fer at leggja so hart út.

Juan Manuel Santos, forseti í Kolumbia, og Timoleón Jiménez, leiðari av FARC-geriljuni

23. septembur skrivaðu kolumbianski forsetin og leiðslan fyri FARC-geriljuna undir eina avtalu um, at ein endalig friðaravtala skal vera undirskrivað innan eitt hálvt ár. Hendan avtalan er nógv minni umstrídd enn Iran-avtalan og er tí kanska eitt betri boð. Tó so, endaliga avtalan skal ikki undirskrivað fyrr enn í mars 2016, so kanska tað verður næsta ár, at partarnir eisini fáa friðarheiðursløn Nobels.

Novaya Gazeta

Mong eru tí, ið ynskja, at nobelnevndin varpar ljós á støðuna í Russlandi. Um so er, so kundi russiska avísin Novaya Gazeta fingið friðarheiðurslønina. Enn hevur eingin miðil fingið friðarheiðurslønina, og Novaya Gazeta er ein av fáum miðlum, sum torir at talað Kreml mitt ímóti. Tað hevði eisini verið stuttligt, tí Mikhail Gorbátjov stovnaði avísina, við pengunum hann fekk fyri at vinna friðarheiðursløn Nobels í 1990.

Raid Badawi

Raif Badawi stovnaði heimasíðuna Saudi Arabian Liberals, og fyri hetta er hann dømdur sjeý ára fongsulsrevsing og 1.000 sløg við píski, fyri at hava háðað islam.

Dr. Denis Mukwege

Kongolesiski læknin Dennis Mukwege viðgerð neytiknar og misbrúktar kvinnur í Kongo, hóast hann soleiðis setir seg sjálvan í stóran lívsvanda. Stríði í Kongo er eitt forfjónað stríð, men seksualiseraður harðskapur hevur fingið økt uppmærksemi seinnu árinum. Ein møguleiki er, at Dennis Mukwege fær heiðurslønina saman við Jeanne Nacatche Banyere og Jeannette Kahindo Bindu.

Grein 9 í japansku grundlógini

Grein 9 í japansku grundlógini hevur forboðið landinum at fara í kríggj, uttan í sjálvverju. Tó, fyri góðum mánaði síðani valdi japanska tjóðartingið at umtulka grein níggu og geva tjóðini víðari ræsur at verja seg sjálva, eisini uttanlands. Ein friðarheiðursløn til teir bólkar, ið eru ímóti hesi broytingini hevði verið ein sterkur boðskapur at sent Japan og heiminum.

Edward Snowden

Amerikanski bríkslarin Edward Snowden er aftur í ár nevndur sum ein upplagdur møguligur vinnari. Hóast evni, hann ímyndar, spurningurin um, hvat myndugleikarnir vita um borgararnar, og hvat teir gera við henda kunnleikan, enn er viðkomandi, so er spurningurin, um ikki tíðin er við at fara frá Edward Snowden. Áhugin rúndan um hann er tó farin at dala nakað seinastu tíðina.

